

ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ, ਜਾਂ 'ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਕਈ/ਅਨੇਕ

ਅਧਿਆਇ

੮

ਓਹ, ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਉਸ ਇੱਕ ਦੇ ਛੂਹਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਦੇ ਨਾ ਗੁਆ ਸਕਾਂ।

- ਰਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ

... ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ [ਭਾਰਤ] ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪੂਰਤੀ, ਉਸਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ, ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ, ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਵੈਭਵ ਅਤੇ ਸਵਧਰਮ ਦੀ ਪੱਕੀ ਨੀਂਹ 'ਤੇ ਰੱਖੇਗੀ।

- ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਬਿੰਦੋ

ਵੱਡੇ
ਸਵਾਲ ?

1. ਭਾਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ 'ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ' ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?
2. ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਪਹਿਲੂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ?
3. ਅਸੀਂ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

0681CH08

ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਵਿਭਿੰਨਤਾ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਦਲਦੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਵੇਖੋਗੇ ਬਲਕਿ ਕਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਵੀ ਵੇਖੋਗੇ; ਤੁਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣੋਗੇ, ਜਾਣੀਆਂ-ਪਛਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ, ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਿਪੀਆਂ ਵੇਖੋਗੇ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ, ਤੁਸੀਂ ਅਕਸਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੋਗੇ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਮੀਰ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

੧.੪ ਬਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਸਨੀਕਾਂ (ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਲਗਭਗ ੧੮ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਦੇ ਨਾਲ, ਅਜਿਹੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ! ੨੦ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਗਠਨ, ਐਂਥਰੋਪੋਲੋਜੀਕਲ ਸਰਵੇ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ੪,੬੩੫ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ 'ਪੀਪਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ' ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੇ ੨੫ ਲਿਪੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ੩੨੫ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ; ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

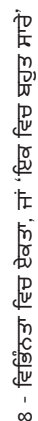
ਇੱਕ ਜਮਾਤ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਜੋਂ, (੧) ਘੱਟੋ ਘੱਟ ੫ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ; (੨) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ। ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਵਿਨਸੈਂਟ ਸਮਿਥ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ,

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ... ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ **ਏਕਤਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼** ਕਰਦਾ ਹੈ।

‘ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ’ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਇਸ ਏਕਤਾ, ਜਾਂ ‘ਇਕ ਵਿਚਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ’ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾਂਗੇ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਾਂਗੇ।

ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਭੇਜਨ ਖਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਕਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ! ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਅਨਾਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਮ ਹਨ - ਅਨਾਜ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਾਵਲ, ਜੌਂ ਅਤੇ ਕਣਕ; ਬਾਜਰਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਤੀ ਬਾਜਰਾ (ਬਾਜਰਾ), ਜਵਾਰ (ਜਵਾਰ), ਫਿੰਗਰ ਬਾਜਰਾ (ਰਾਗੀ); ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ

127

ਚਣੇ। So ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਮੁੱਖ ਅਨਾਜ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਭੋਜਨ ਹਨ (ਪੰਨਾ ੧੨੭ ‘ਤੇ ਚਿੱਤਰ ੮.੧)। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਆਮ ਮਸਾਲੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਲਦੀ, ਜੀਰਾ, ਇਲਾਇਚੀ ਅਤੇ ਅਦਰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਮ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਆਮ ਤੇਲਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕੋ ਸਮੱਗਰੀ (ਏਕਤਾ) ਨੂੰ ਕਈ ਸੁਮੇਲਾਂ (ਵਿਭਿੰਨਤਾ) ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਕਵਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ➔ ਇੱਕ ਕਲਾਸ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਜੋਂ, ਉਹਨਾਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ (ਅਨਾਜ, ਮਸਾਲੇ, ਆਦਿ) ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ➔ ਕੋਈ ਵੀ ਇੱਕ ਸਬਜ਼ੀ ਲਓ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਕਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ।

ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਰਵਾਇਤੀ ਭਾਰਤੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨਤਾ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦਾਹਰਣ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਾਦੀ ਲੰਬਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾੜੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾਣਦੀ ਹੈ - ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੂਤੀ ਜਾਂ ਰੇਸ਼ਮ, ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਕੱਪੜੇ ਵੀ। ਬਨਾਰਸੀ, ਕਾਂਜੀਵਰਮ, ਪੈਥਾਨੀ, ਪਾਟਨ ਪਟੇਲਾ, ਮੁਗਾ ਜਾਂ ਮੈਸੂਰ ਰੇਸ਼ਮ ਦੀਆਂ ਸਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਚਿੱਤਰ ੮.੨. ਵੈਸ਼ਾਲੀ (ਅੱਜ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ) ਤੋਂ ਸਾੜੀ ਪਹਿਨੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਸਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ ੮.੨. ਵੈਸ਼ਾਲੀ (ਅੱਜ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ) ਤੋਂ ਸਾੜੀ ਪਹਿਨੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਰਾਹਤ

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸਿਲੇ ਹੋਏ ਟੁਕੜਾ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਣਾਈ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਚਿੱਤਰ)। ੮.੩ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ) ਕੁਝ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਕੱਪੜੇ ਬੁਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਅੰਤ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾੜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਲੰਬਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਵੈਸ਼ਾਲੀ (ਅੱਜ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ) ਤੋਂ ਸਟੋਨ ਰੀਲਿਫ਼ (ਪੰਨਾ ੧੨੮ ਤੇ ਚਿੱਤਰ ੮.੨) ਕੁਝ ਸਦੀਆਂ ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਦੱਸੋ ਕਿ ਸਾੜੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ (੧੦੦-੧੫੦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ)।

ਚਿੱਤਰ ੮.੩. ਰੰਗੀਨ ਰਵਾਇਤੀ ਭਾਰਤੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਮੂਨੇ।

ਖੁੰਡੇ ਨਾ

ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਪਾਹ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕੱਪੜੇ ਯੂਰਪ ਤੱਕ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ੧੭ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛਪੀ ਹੋਈ ਕਪਾਹ ਜਿਸਨੂੰ 'ਚਿੱਟਜ਼' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੰਨੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਕੁਝ ਯੂਰਪੀਅਨ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ। ਆਖਰਕਾਰ, ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਚਿੱਟਜ਼ ਦੀ ਦਰਾਮਦ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਸਟੋਨ ਰੀਲਿਫ਼:
ਇੱਕ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਜੋ ਪੈਨਲ ਦੀ ਸਤਹ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ (ਜੋ ਪੱਥਰ, ਲੱਕੜ, ਸਿਰਾਮਿਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ)

ਸਾੜੀ ਪਹਿਨਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਅਜੇ ਵੀ ਲੱਭੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕੋ ਪਹਿਰਾਵਾ ਹੈ – ਸਾੜੀ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਯਾਤਰੀ ਇਸ ਦੀ

ਚਿੱਤਰ ੮.੪. ਔਰਤਾਂ
ਅਕਸਰ ਸਾੜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ
ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ
ਉਪਯੋਗਾਂ ਲਈ
ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ
ਪਹਿਰਾਵਾ (ਦੱਖਣੀ
ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ
ਤਸਵੀਰਾਂ)।

ਸਾਦਗੀ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਸਨ।
ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਔਰਤਾਂ ਅਕਸਰ ਸਾੜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਉਪਯੋਗਾਂ ਲਈ
ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ; ਉਪਰੋਕਤ ਚਿੱਤਰ ੮.੪ ਦੀਆਂ ਛੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ
ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਉਪਰੋਕਤ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪਛਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਾੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਲਈ
ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ?
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾੜੀ ਲਈ ਹੋਰ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਜਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ
ਹੋ?

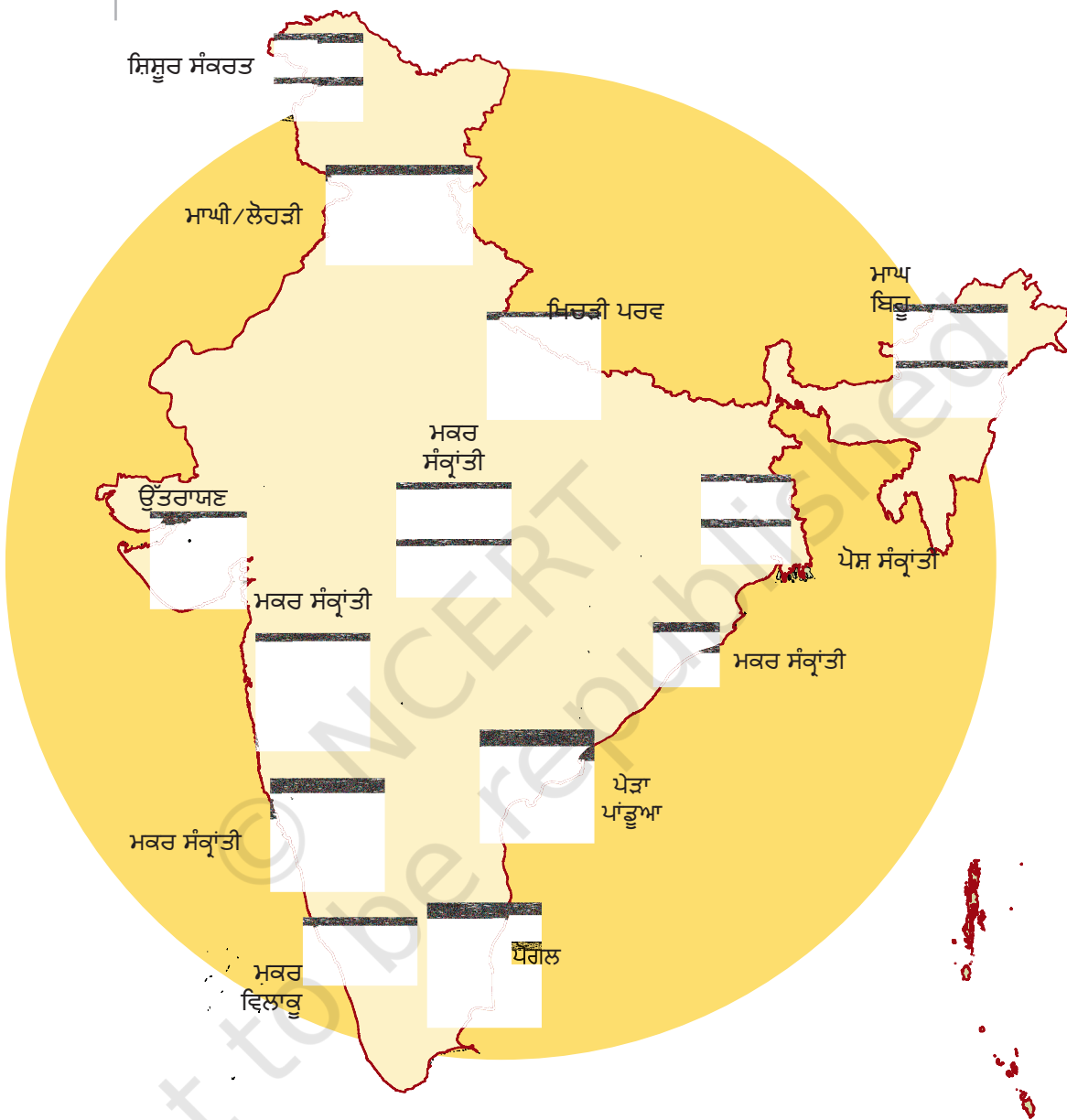

→ ਸਾੜੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਤੁਸੀਂ ਧੋਤੀ ਲਈ ਵੇਖੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ - ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਧੋਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹੋ?

ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਿਉਹਾਰ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਆਮ ਤਿਉਹਾਰ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖੇ ਵੱਖਰੇ ਨਾਮ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਲਵਾਂਗੇ - ਮਕਰ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤੀ, ਜੋ ੧੪ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਢੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੀ

ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਨਕਸ਼ਾ ਇੱਕੋ ਤਾਰੀਖ ਬਾਰੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਮ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ ੮.੫. ਇੱਕੋ ਤਾਰੀਖ ਬਾਰੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਮ

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਤੁਹਾਡਾ ਮਨਪਸੰਦ ਤਿਉਹਾਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਨਾਮ ਨਾਲ?

→ ਅਕਤੂਬਰ-ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਤਿਉਹਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।

ਇੱਕ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਪਾਸਾਰ

ਸਾਹਿਤ ਸਾਨੂੰ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਬਹੁਤ ਵਿਭਿੰਨ ਹਨ (ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਰਪੂਰ ਹਨ)। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ, ਭਾਸ਼ਾ, ਤਕਨੀਕ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕਿਸ ਨੇ ਪੰਚਤੰਤਰ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ? ਆਨੰਦਮਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਨਵਰ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਹੁਨਰ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੂਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਾਠ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2,200 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ, ਅਰਬ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਚਤੰਤਰ ਦੇ ਲਗਭਗ 200 ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ! ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ 'ਇੱਕ' ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਅਨੇਕ' ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਮਾਮਲਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੋ **ਮਹਾਂਕਾਵਿ** - ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਦਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖੇਤਰੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਜਾਂ ਅਨੁਕੂਲਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਲੋਕ ਸੰਸਕਰਣ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ "[ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ] ਲਗਭਗ ਸੌ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਏ ਹਨ। ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ!

ਇਹ ਦੋ ਲੰਬੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਜੋ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 7,000 ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਪਾਂਡਵ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਚਰੇ ਭਰਾਵਾਂ, ਕੋਰਵਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ, ਰਾਮ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ, ਰਾਵਣ ਰਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ।

ਮਹਾਂਕਾਵਿ: ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਕਵਿਤਾ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ ੮.੬. ਰਾਮਾਇਣ (੧੮ਵੀਂ ਸਦੀ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਇੱਕ ਪੇਂਟਿੰਗ

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਜਮਾਤੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਪਰ ਚਿੱਤਰ ੮.੬ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਪੇਂਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਂਡ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।

ਦਰਅਸਲ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸਕਰਣ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਕਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸੱਚ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੀਲ, ਗੋਂਡ, ਮੁੰਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਹਿਮਾਲਿਆਈ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਦੇਵਾਂ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਜਾਂ ਦੇਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੰਸਕਰਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਬਾਇਲੀ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਜੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ

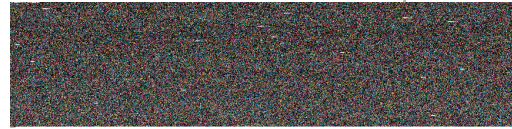
ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਥਾਵਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਇਕ (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜ ਪਾਂਡਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂ ਸਾਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦ੍ਰੋਪਦੀ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦੁਰਯੋਧਨ ਵੀ) ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕੇ.ਐਸ. ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪੀਪਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੧੨੬)। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ, "ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ

ਪਾਂਡਵਾਂ ਵਰਗੇ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਨਾਇਕ ਲੋਕਕਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਅਤੇ ਇਹੀ ਗੱਲ ਰਾਮਾਇਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨਾਲੋਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਹਾਂਕਾਵਿਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਘਣਾ ਜਾਲ ਬਣਾਇਆ। ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ।

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵੱਲ ਮੁੜ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕਲਾਸੀਕਲ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸੀਕਲ ਕਲਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦੋਵੇਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹਨ। (ਤੁਸੀਂ ਕਲਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਖੇਤਰ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋਗੇ।)

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ।

ਚਿੱਤਰ ੮.੭. 'ਪਾਚਾ ਪਸਾਵਰ',

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਨੀਲਗਿਰੀ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਕਸ਼ੀਦਾਰ ਪੱਥਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਪਹਾੜ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਥਰ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਇਰੂਲਾ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਵਾਂ ਦੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਖੇਤਰ

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ ...

- ਆਪਣੇ ਲੈਂਡਸਕੇਪ, ਲੋਕਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਪਹਿਰਾਵੇ, ਭੋਜਨ, ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਥਾਹ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਾ ਆਸਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਏਕਤਾ ਵੀ ਹੈ।
- ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵੰਡਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਹ ਅਮੀਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ, ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ

1. ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।
2. ਇਸ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪੜ੍ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਵੇਖਦੇ ਹੋ? ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਇਸ 'ਤੇ ਦੇ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਪੈਰੇ ਲਿਖੋ।
3. ਪੰਚਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਚੁਣੋ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਅੱਜ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?
4. ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।
5. ਕੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਲਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ ਹੈ? ਇਹ ਇੱਕ ਮੂਰਤੀ, ਇੱਕ ਪੇਂਟਿੰਗ, ਇੱਕ ਡਾਂਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਇੱਕ ਫਿਲਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ... ਆਪਣੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।
6. ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਹਰ ਥਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਸੀ। ... ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਹਾਂਕਾਵਿ, ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੀ ਹਰ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਲੋਕ ਮਨ 'ਤੇ ਉਕੇਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮੀਰੀ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਸੈਂਕੜੇ ਆਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੀ ਕਲਾਸਿਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ।